

Erika Pettersson
Handläggare

Utredning av sysselsättningskrav i offentlig upphandling – förutsättningar för Lunds kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar

- att godkänna utredningen av förutsättningarna för sysselsättningskrav i Lunds kommun,
- att uppdra åt kommunkontoret att under åren 2023–2024 genomföra ett pilotprojekt för sysselsättningskrav i upphandling i enlighet med utredningens förslag, samt
- att uppdra åt kommunkontoret att senast den 31 december 2024 återkomma med utvärdering av pilotprojektet samt förslag på hur arbetet kan integreras i ordinarie verksamhet.

Sammanfattning

Den 6 april 2022, § 117, beslutade kommunstyrelsen att ge kommunkontoret i uppdrag att i nära samarbete med socialförvaltningen och andra berörda förvaltningar utreda ett införande av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav i Lunds kommun. I ärendet redogörs för utredningens övergripande slutsatser och förslag till fortsatt arbete.

Kommunstyrelsen föreslås godkänna utredningen samt uppdra åt kommunkontoret att genomföra ett tvåårigt pilotprojekt för sysselsättningskrav i upphandling i enlighet med utredningens slutsatser och att senast den 31 december 2024 återkomma med utvärdering av pilotprojektet samt förslag på hur arbetet kan integreras i ordinarie verksamhet.

Underlag för beslutet

- Kommunkontorets tjänsteskrivelse 2022-10-06 Utredning av sysselsättningskrav i offentlig upphandling – förutsättningar för Lunds kommun

2022-10-06

Diarienummer

KS 2022/0158

- Bilaga 1 Utredning av förutsättningarna för sysselsättningskrav i upphandling för Lunds kommun
- Protokollsutdrag kommunstyrelsen 2022-04-06 § 117 Utredning av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav
- Kommunkontorets tjänsteskrivelse 2022-03-08 Utredning av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav
- Protokollsutdrag socialnämnden 2022-02-09 § 26 Skrivelse från kvintetten med förslag till uppdrag till förvaltningen
- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-02-01 Svar på skrivelse Arbetsmarknad 2.0 från Lundakvintetten
- Skrivelse från Lundakvintetten – Arbetsmarknad 2.0, 2021-12-08

Ärendet

Bakgrund

Den 6 april 2022 § 117 beslutade kommunstyrelsen att ge kommunkontoret i uppdrag att i nära samarbete med socialförvaltningen och andra berörda förvaltningar utreda ett införande av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav i Lunds kommun. Beslutet fattades mot bakgrund av att socialnämnden den 9 februari 2022 § 26 efterfrågat en sådan utredning efter att de fem partierna i Lundakvintetten (M, L, C, KD och FNL) inkommit med skrivelsen "Arbetsmarknad 2.0" till socialnämnden, där det bland annat föreslås att det pågående arbetsmarknadsarbetet i kommunen ska kompletteras och stärkas med ytterligare utredningsuppdrag gällande sociala upphandlingar med sysselsättningskrav.

Utredningen har särskilt haft att beakta:

- Lärdomar och slutsatser från det pågående FINSAM-projektet "Socialt hållbart näringsliv och arbetsmarknad" och övrigt utvecklingsarbete i Lunds kommun med bäring på sociala hänsyn i upphandling
- Olika förvaltningars förutsättningar och behov
- Lärdomar från andra kommuner och organisationer
- Ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att kunna implementera upphandling med sysselsättningskrav

I föreliggande ärende redovisas för utredningens övergripande slutsatser och förslag till fortsatt arbete.

Framtagande

Utredningen har tagits fram av en arbetsgrupp med representanter från socialförvaltningen och kommunkontoret. Till arbetsgruppen har en referensgrupp med medarbetare från serviceförvaltningen, tekniska förvaltningen, vård- och omsorgsförvaltningen,

2022-10-06

Diarienummer

KS 2022/0158

socialförvaltningen och kommunkontoret varit kopplad. *Styrgrupp för strategisk samverkan arbetsmarknad*, där socialdirektören är sammankallande och där även utbildningsdirektör, näringslivsdirektör och HR-direktör ingår, har utgjort styrgrupp för utredningen.

Föredragning

Sysselsättningskrav i upphandling är ett av många arbetsmarknadsverktyg som kommunen har att tillgå. Utredningen visar att arbetssättet är väl beprövat bland andra kommuner och myndigheter. Lagstiftningen ger ett tydligt utrymme under förutsättning att de grundläggande upphandlingsprinciperna om likabehandling, icke-diskriminering, transparens och proportionalitet och ömsesidigt erkännande inte åsidosätts. Regeringen uppmuntrar vidare till att arbeta med sysselsättningskrav, och Upphandlingsmyndigheten har ett uppdrag att aktivt stödja offentliga verksamheter i processens olika steg.

Utredningen visar vidare att det pågår en rad olika insatser i Lunds kommun som har bäring på frågan om sysselsättningskrav i offentlig upphandling. Under våren 2022 har exempelvis kommunkontoret påbörjat ett arbete med att revidera Lunds kommuns inköps- och upphandlingspolicy. Förslag till reviderad policy bedöms kunna presenteras innan 2022 års utgång. En del i revideringen handlar om att belysa vilka möjligheter som finns gällande ett införande av sysselsättningskrav i upphandling, i syfte att bereda möjlighet för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden att ta del av sysselsättningsfrämjande åtgärder hos kommunens leverantörer. Genom att föra in den typen av ambitioner i en kommungemensam policy bedömer utredningen att det politiska mandatet för att arbeta med sysselsättningskrav i upphandling bäst säkras.

Sedan hösten 2021 driver kommunkontoret också utvecklingsprojektet "Socialt hållbart näringsliv och arbetsmarknad". Projektet finansieras av FINSAM och löper till och med 2024. Projektets övergripande ambition är att främja tillväxten och omställningen till ett socialt hållbart näringsliv i Lunds kommun. Ett av projektets interna målområden har fokus på sociala hänsyn i upphandling samt användningen av reserverad upphandling. Inom projektet har det också undersökts vilket slags organisation som krävs för att hantera sociala hänsyn i kommunens upphandlingar. I projektet tittar man också närmare på marknadsförutsättningarna kring sociala hänsyn samt intresset för samverkan med sociala företag och organisationer. Arbetet med föreliggande utredning har skett i nära dialog med projektet.

2022-10-06

Diarienummer

KS 2022/0158

Sammantaget bedöms detta skapa mycket goda förutsättningar för ett fortsatt arbete med sysselsättningskrav i upphandling i Lunds kommun, och utredningen visar vidare att sysselsättningskrav i upphandling kan bidra till att nå flera av de målsättningar som finns Lunds kommuns program för social hållbarhet. Programmet synliggör också att frågan är en kommungemensam angelägenhet, och ur det perspektivet är en kommungemensam kraftsamling kring sysselsättningskrav i upphandling ett sätt att bidra till en socialt hållbar utveckling. En viss typ av sysselsättningskrav svarar också väl mot näringslivsprogrammets mål om att främja socialt företagande och social innovation.

Olika former av sysselsättningskrav i upphandling

I utredningen har tre olika tillvägagångssätt undersökts för att arbeta med sysselsättningskrav i upphandling: sysselsättningsfrämjande kontraktsvillkor, dialogkrav och reserverad upphandling. Tillvägagångssätten skiljer sig åt i sin utformning, och kan främja olika typer av mål och önskade effekter. Sysselsättningsfrämjande kontraktsvillkor omfattar endast själva upphandlingsföremålet och innebär att sysselsättningsvillkorets omfattning är fastslaget och kvantifierat på förhand, medan dialogkrav - som inte förpliktar till någonting annat än just dialog - kan medföra en bredare och mer flexibel diskussion mellan upphandlande organisation och leverantör. Reserverad upphandling ger en möjlighet att främja en viss form av företagande, företrädesvis arbetsintegrerande sociala företag, och kan ske både med och utan övriga sysselsättningskrav. Reserverad upphandling blir således främst ett verktyg för att främja en viss typ av företag, som under vanliga konkurrensförhållanden som regel har svårt att vinna offentliga kontrakt.

Förslag till fortsatt arbete

I utredningen görs bedömningen att det krävs en inledande period där interna arbetssätt och dialog med leverantörer testas, följs upp och utvärderas. Mot den bakgrunden föreslås att ett tvåårigt pilotprojekt initieras, där de i utredningen beskrivna tillvägagångssätten och metoderna kan testas, och där utvärderingen av pilotprojektet kan ligga till grund för fortsatt arbete i ordinarie verksamhet.

Utredningen föreslår att pilotprojektet leds av en i kommunen centralt placerad samordningsfunktion med ansvar för att initiera lämpliga sysselsättningskrav i upphandling, främja samarbetet mellan inköpande/upphandlande funktioner, arbetsmarknadskonsulenter och leverantörer, samt löpande följa upp processen. En särskilt avsatt resurs på socialförvaltningen, med

2022-10-06

Diarienummer

KS 2022/0158

god målgruppskänedom och ansvar för matchning, dialog och eventuell rustning av deltagare bedöms i utredningen också behöva tillsättas. Kommunens centrala upphandlingsenhet samt upphandlande funktioner på respektive förvaltning är därutöver centrala för att arbetet ska kunna bli framgångsrikt.

Samordningsfunktionen bedöms under pilotprojektet behöva uppgå till 25% av en heltid och föreslås hanteras inom ramen för det redan pågående FINSAM-projektet *Socialt hållbart näringsliv och arbetsmarknad* som leds av kommunkontoret, och vars målsättningar och inriktning ligger väl i linje med det som bedöms behövas i en samordningsfunktion. Arbetsmarknadsfunktionen bedöms under pilotprojektet behöva uppgå till 25% av en heltid och kan enligt socialförvaltningen hanteras inom ramen för ordinarie medel avsatta för arbetsmarknadsinsatser.

Utvärdering

Vid pilotprojektets slut ska projektet utvärderas, och förslag ska ges på hur arbetet ska kunna integreras i ordinarie verksamhet.

Utvärderingen ska bland annat innehålla:

- Beskrivning av de upphandlingsprojekt som gjorts med olika former av sysselsättningskrav.
- Beskrivning av vilka metoder som används för sysselsättningskrav, och varför.
- Beskrivning av hur det kommuninterna samarbetet fungerat
- Beskrivning av hur samarbetet med leverantörer fungerat
- Beskrivning av hur många arbetslösa försörjningsstödstagare (kvinnor/män) som tagit del av insatsen, och hur stor andel av dessa som gått vidare till arbete/studier respektive arbetslöshetsersättning och/eller kommunalt försörjningsstöd
- Samhällsekonomiska bedömningar (med hjälp av upphandlingsmyndighetens beräkningsverktyg) i de fall det är tillämpligt.
- Beskrivning av eventuella fördyringar – samt förslag på hur detta kan hanteras.
- Förslag på organisation för införlivning av sysselsättningskrav i upphandling i ordinarie verksamhet.

Det är samtidigt viktigt att betona att två år i sammanhanget är en förhållandevis kort tidsaspekt. Offentliga upphandlingar är långa processer och förväntningarna på vilka effekter och resultat som kan uppnås under två år behöver därför vara realistiska. Genom ett pilotprojekt bedöms dock de olika metoderna, samt de risker,

2022-10-06

Diarienummer

KS 2022/0158

möjligheter och utmaningar som lyfts i utredningen, testas praktiskt för att skapa ett bättre underlag gällande hur det fortsatta arbetet ska organiseras och finansieras.

Mot bakgrund av detta föreslås kommunstyrelsen godkänna utredningen samt uppdra åt kommunkontoret att under åren 2023–2024 genomföra ett pilotprojekt för sysselsättningskrav i upphandling i enlighet med utredningens förslag och att senast den 31 december 2024 återkomma med utvärdering av pilotprojektet samt förslag på hur arbetet kan integreras i ordinarie verksamhet.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunkontoret i nära samarbete med socialförvaltningen och andra berörda förvaltningar.

Barnets bästa

Prioriterad målgrupp för pilotprojektet är arbetslösa försörjningsstödstagare samt försörjningsstödstagare med barn. Detta är i linje med socialnämndens strategi för ett stärkt arbetsmarknadsarbete, där barns socioekonomiska villkor och förutsättningar är prioriterade.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget medför inga tillkommande resurser men förutsätter en omdisponering av befintliga resurser på socialförvaltningen för en arbetsmarknadskonsulent på 25%, vilket är avstämt och godkänt av socialförvaltningens ledning. Föreslagen samordningsfunktion på 25% kan hanteras inom ramen för projektet "Socialt hållbart näringsliv och arbetsmarknad", som leds från kommunkontoret och finansieras av FINSAM.

Christoffer Nilsson
Kommundirektör

Vesna Casitovski
Kanslichef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Kommunkontoret, hållbar tillväxt
Socialnämnden

För kännedom:
Samtliga nämnder och styrelser